

ОСОБЕНО МНЕНИЕ **на съдията Живко Сталев**

Относно чл.26, т.3 и чл.59, ал.2, т.3 ЗРТ

Член 26, т.3 ЗРТ не допуска лица, които са били щатни или нещатни сътрудници на бившата Държавна сигурност, да бъдат членове на НСРТ. С чл.59, ал.2, т.3 на ЗРТ тази забрана се разширява и за членовете на управителните съвети на БНР и БНТ.

С Решение № 2 от 21.01.1999 г. по конституционно дело № 33/1998 г. КС прие, че е противоконституционна разпоредбата на § 1 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за администрацията, забраняваща в течение на пет години на посочените в § 1 лица да заемат ръководни длъжности в държавната администрация. Всред тези лица са и сътрудниците на бившата Държавна сигурност от която и да било категория, посочена в Закона за достъп до документите на бившата Държавна сигурност.

От цитираното решение КС е обвързан и по настоящото дело. Изложените в това решение съображения за противоречие между § 1 от ПЗР на Закона за администрацията и чл.6 от Конституцията важат с още по-голямо основание спрямо чл.26, т.3 и чл.59, ал.2, т.3 от ЗРТ. Те важат с още по-голямо основание, защото забраната, въведена с тези разпоредби, не е ограничена за пет години, а е безгранична по време, и защото тя се разпростира спрямо изпълнението на функции (членове на НСРТ или на управителните съвети на БНР и БНТ), нямащи нищо общо с ръководни длъжности в държавния административен апарат. Наред с изложеното, лустрационните разпоредби на чл.26, ал.3 и чл.59, ал.2, т.3 на ЗРТ страдат от същото несъответствие с принципите на правовата държава, изтъкнати в т.12 на Резолюция № 1096 на Парламентарната асамблея при Съвета на Европа, от които страдат и забраните, въведени с § 1 на ПЗР на Закона за държавната администрация, а именно: колективно, а не индивидуално прилагане на забраната и липса на право на засегнатото лице на съдебна защита (вж. цитираното решение на КС). По изложените съображения чл.26 ал.3 и чл.59, ал.2, т.3 на ЗРТ трябва да бъдат обявени за противоконституционни.

Относно чл.24, ал.1 от ЗРТ

Според чл.24, ал.1 от ЗРТ НСРТ се състои от 9 членове, от които 5 се избират от Народното събрание и 4 се назначават от президента на републиката. Особеното ми мнение се отнася до тази част от ал.1 на чл.24, която овластява Народното събрание да избира пет от деветте членове на НСРТ, т.е. мнозинството от членовете на този съвет. Понеже изборът може

да стане и на практика става от парламентарното мнозинство, образувано от една партия или коалиция от партии, повече от половината от членовете на НСРТ се оказват зависими от волята на парламентарното мнозинство. Мнозинството на членовете на НСРТ бе зависимо от парламентарното мнозинство и от излъченото от него правителство и по силата на ЗРТ от 1996 г. Тази зависимост бе обявена за противоконституционна от КС с Решение № 21 от 14.XI.1996 г. (вж. РОКС 1996, с.207-208). Това решение обвързва КС и по настоящото дело поради принципното сходство между неговия предмет и предмета на настоящото дело. Сходството се състои в зависимостта на избора на мнозинството от членовете на НСРТ от една политическа сила. Ето защо КС е обвързан от посоченото свое решение и трябва да го приложи и по настоящото дело. Оттук произтича изводът, че разпоредбата на чл.24, ал.1 от атакувания ЗРТ в частта ѝ, овластяваща Народното събрание да избере мнозинството от членовете на НСРТ, е противоконституционна.

Предвидената в чл.29, ал.1 на атакувания ЗРТ ротация (обновяване на състава на НСРТ, образуван от квотата на Народното събрание и квотата на президента, предвидени от чл.24, ал.1) не може да отстрани изтъкнатата противоконституционност по следните съображения. Ротацията започва след изтичане на две години от първоначалния избор на НСРТ. През този период тя не се прилага, така че не е в състояние да премахне противоконституционността на първоначалния избор, що се касае до квотата, избирана от Народното събрание. Казаното ще важи и ако парламентарното мнозинство след две години от първоначалния избор остане същото, както при този избор. Само ако след две години от първоначалния избор настъпи промяна в съотношението между политическите сили и друга партия или коалиция от партии образуват парламентарното мнозинство, ротацията ще доведе занапред до включване в НСРТ на членове, излъчени от друго парламентарно мнозинство. Затова предвидената от чл.29, ал.1 на атакувания ЗРТ ротация е ирелевантна, когато по настоящото дело се търси отговор на въпроса, дали чл.24, ал.1 на атакувания закон е противоконституционен в тази му част, която овластява Народното събрание да извърши първоначалния избор на пет от деветте членове на НСРТ, т.е. на мнозинството от този съвет.

Относно чл.5 ЗРТ

Член 5 от Закона за радиото и телевизията урежда кой може да бъде търговски телевизионен оператор. Тази възможност се предоставя само на търговски дружества, така че се отрича, ако едноличен търговец би искал да стане телевизионен оператор. Това ограничение противоречи на чл.39, ал.1 и на чл.41, ал.1 на Конституцията. Според тези разпоредби всеки има право да изразява мнение и да го разпространява чрез слово – писмено или устно, чрез звук, изображение или по друг начин (чл.39, ал.1), както и да

разпространява информация (чл.41, ал.1). Именно с това се занимава телевизионният оператор. Изводът е, че по силата на цитираните разпоредби на Конституцията всеки търговец по смисъла на чл.1, ал.1 от ТЗ независимо от това, дали е физическо или юридическо лице, може да бъде телевизионен оператор, чиято дейност като такъв е при това изрично предвидена от т.13 на чл.1, ал.1 на ТЗ. Като изключва едноличните търговци от възможността да станат търговски телевизионни оператори, чл.5 от атакувания закон без съмнение е противоконституционен, така че искането, с което КС е сезиран, е основателно и следва да бъде уважено.